

مفهوم، مؤلفه ها و راهکارهای تربیت شهروندی متناسب با عصر جهانی شدن

حسن اسدی^۱، منصور احمدی^۲

^۱ دانشجوی دکترای فلسفه تعلیم و تربیت واحد بین الملل دانشگاه شیراز و مدرس دانشگاه فرهنگیان. (نویسنده مسؤول). hasanasadi500@gmail.com
^۲ فوق لیسانس زبان انگلیسی و دبیر زبان دبیرستان های ناحیه سه شیراز. Mansoor8228@yahoo.com

چکیده

با توجه به اهمیت و ضرورت تربیت شهروندی، در این مقاله به تبیین پیامدهای پدیده جهانی شدن برای تربیت شهروندی و معرفی ویژگیها و روشهای تحقق آن پرداخته شده است. برای این منظور، با روش توصیفی - تحلیلی ابتدا پدیده جهانی شدن تعریف شده و ابعاد گوناگون آن معرفی شده است. بعد پیامدهای هر کدام از این ابعاد را برای تربیت شهروندی بیان کرده و چنین نتیجه گیری شده است که، تغییرات پدید آمده در ابعاد گوناگون، ناچاراً بر تربیت شهروندی تأثیر گذاشته و شهروندان متناسب با خود را می طلبد و غفلت از این موضوع، باعث عقب افتادگی و ناکارآمدی شهروندان خواهد شد. آن گاه، مؤلفه های یک شهروند جهانی و روشهای تربیت آن و نقش هر کدام از عوامل تأثیرگذار در این راه معرفی شده است.

واژه های کلیدی

جهانی شدن، تربیت شهروندی، شهروند جهانی، مؤلفه ها و روشها.

مقدمه

رابطه شهروند و اجتماع یک رابطه دو طرفه است. اجتماع تشکیل شده است از افراد یک جامعه یا همان شهروندان یک جامعه و در واقع تصور اجتماع یا جامعه بدون شهروند، غیر ممکن است. این شهروندان هستند که کم و کیف یک جامعه را می سازند؛ و از طرف دیگر، اجتماع هم، بر روی کیفیت تربیت شهروندان تأثیر می گذارد. یعنی شرایط حاکم بر جامعه، شهروندان خاص خودش را طلب می کند و شهروندانی با همان شرایط می سازد.

ما امروز با پدیده ای به نام جهانی شدن مواجه ایم. حوزه شهروندی و اجتماع، در یک گستره جهانی قابل طرح و بحث است. یعنی اینکه در واقع شهروندان هر کشور، شهروندان جهان محسوب می شوند و کیفیت تربیت و اعمال و رفتار آنها، تأثیرات جهانی خواهد داشت و هم اینکه، ویژگیها و شرایط جدید حاکم بر جامعه جهانی، نیازمند شهروندانی است که بتوانند خود را با نیازمندیها و شرایط جدید وفق دهند و عنصری مؤثر در جهان جدید باشند.

بنا بر این صرف نظر از همه اختلاف نظرها که در زمینه تعریف پدیده «جهانی شدن» وجود دارد؛ این مسأله غیر قابل انکار است که شرایط جهان در ابعاد گوناگون اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی و ...

دچار تغییرات گسترده ای شده است و مرزهای ملی و محلی، تا حد زیادی درنور دیده شده و تأثیرات متقابل شهروندان و جامعه، ابعاد فرا ملی پیدا کرده است. بنا بر این مدتهاست که مسائلی از قبیل: شهروند جهانی و خصوصیات آن و چگونگی و کیفیت تربیت آن رخ نموده است. لذا مسأله این تحقیق این است که تغییرات گسترده ای که در عرصه جهانی رخ داده و به نام «جهانی شدن» شناخته می شود، چه پیامدهایی برای تربیت شهروندی دارد و برای تأمین شهروند مطلوب و مؤثر و متناسب با جهان جدید که دائم در حال تغییر است چه باید کرد؟ برای دست یابی به هدف، ابتدا به بیان اهمیت و ضرورت تربیت شهروندی به طور عام و نیز اهمیت و ضرورت تربیت شهروندی جهانی پرداخته، سپس جهانی شدن و ابعاد گوناگون آن و پیامدهای آن را برای تربیت شهروندی ذکر کرده ایم و آنگاه به معرفی ویژگیهای شهروند جهانی و راهکارهای تربیت و تأمین آن پرداخته ایم.

اهمیت و ضرورت تربیت شهروندی جهانی

ما امروز با پدیده ای به نام «جهانی شدن» مواجه ایم. پدیده ای که باعث شده است تعامل متقابل افراد و جامعه در گستره جهانی شکل بگیرد. به عبارت دیگر اتفاقات رخ داده در بخشهای مختلف در سطح جهان، سبب شده است که بسیاری از محدودیت های زمانی و مکانی، برداشته شده و تأثیر و تأثر شهروندان و جامعه، جنبه جهانی پیدا کرده و به عبارتی شهروندان یک کشور به شهروندان جهانی تبدیل شوند. بنابر این لازم است که شهروندان مهارتهای لازم را برای زندگی در این جامعه جدید پیدا کنند. از آنجا که این جامعه ثابت نیست و شرایط و ویژگیهای آن پیوسته در حال تغییر است، بنابراین مؤلفه های تربیت شهروندی نیز غیر ثابت و در حال تغییر است. بویژه که در جهان کنونی به علت کم رنگ شدن مرزهای زمانی و مکانی طبیعتاً امکان تغییر شرایط بیشتر است. به قول «تای»^۱ (۱۹۹۹) به دلیل افزایش وابستگی انسانها به یکدیگر در دنیای کنونی، تربیت شهروند جهانی مبدل به یک دل مشغولی تمام عیار در آموزش و پرورش کشورها شده است. به نظر وی، شهروندان در کشورهای مختلف به دلیل مسائل مختلف اقتصادی، سیاسی، تکنولوژیکی و بوم شناختی با شهروندان سایر ملل در ارتباط مداوم می باشند و از همین رو باید برنامه های درسی مدارس، فرصتهایی را فراهم کنند تا

^۱ - k. tye